

БІОЛОГІЧНЕ РОЗМАЇТТЯ

УДК 581.9

Костянтин МАЛИНОВСЬКИЙ

ФЛОРИСТИЧНЕ РОЗМАЇТТЯ ЛЬВІВЩИНИ

Розглянуто поняття про біологічне розмаїття та особливості флори судинних рослин території Львівської області. Флора її складається з 1805 видів аборигенних та адвентивних судинних рослин, серед яких багато рідкісних, реліктових та ендемічних видів, у тому числі 123 види, занесені до Червоної книги України. Флористична розмаїтість Львівщини пояснюється наявністю в її межах Карпатської гірської системи на півдні, великого центральноєвропейського вододілу (Розточчя), Подільської височини на сході та Поліської низовини на півночі. Наголошено на потребі пильної охорони рідкісних видів рослин, властивих Центральноєвропейській, Балтійській та Східноєвропейській геоботанічним провінціям.

Порядок денний на ХХІ ст. [6] вважається найважливішим міжнародним документом кінця ХХ ст., спрямованим на задоволення потреб сучасного суспільства, безпечний для природного середовища суспільний розвиток, не наражаючи на ризик майбутні покоління задовольняти свої матеріальні потреби. Серед соціальних та економічних аспектів сталого розвитку важливе місце займає проблема збереження біологічного розмаїття.

Традиційно під біологічним розмаїттям розуміють різноманітність видів рослин, тварин і мікроорганізмів. Кожен вид рослин — це неповторне, створене у процесі еволюції явище з лише йому властивими морфологічними особливостями, перетворенням енергії сонячної радіації та елементів мінерального живлення, найважливіший компонент екосистем, без якого неможливе існування як тварин, так і людини. Питання про охорону біологічного розмаїття важливе не лише тому, що кожен вид є особливим творінням природи, а й тому, що ще невідомі корисні властивості всіх видів. Нарешті видове розмаїття — це естетичне задоволення, здоров'я людини, зняття стресових ситуацій і безконечний об'єкт наукового пізнання.

Якщо під біологічним розмаїттям розуміти не лише таксономічні види, а й підвиди, форми, макро- і мікропопуляції та внутрішньопопуляційну мінливість, а також життєві форми, релікти різних геологічних епох, історичні й географічні групи, нарешті угруповання різних видів рослин — лісові, лучні, болотні, водні та інші, то стає зрозумілим, що флористичне розмаїття безмежне.

За даними „Флори УРСР” [9], останнього Визначника вищих рослин України [5], а також спеціальних досліджень флори Львівської області [2—5, 7, 8, 10—27] на території Львівської області зростає 1600—1650 видів судинних рослин аборигенної флори. Наведені цифри є досить приблизні й потребують ще підтвердження перевіркою гербарних колекцій наукових установ, а також наявності цих видів у відомих раніше місцезростаннях, бо частина видів напевне вже зникла внаслідок руйнування їх оселищ діяльністю людини, меліорацією, розорюванням, вирубуванням лісів, випасанням та іншими чинниками, зокрема й стихійними явищами.

Зауважимо, що флору адміністративних областей ботаніки вивчають дуже рідко. Як звичайно, дослідники намагаються вивчати флору природно-історичних регіонів, наприклад, геоморфологічних, геоботанічних та інших. Прикладом таких досліджень є праці О. Волощак [22—24], який намагався вивчити флору Карпат, включаючи територію сучасної Івано-Франківщини, Львівщини та Східної Польщі. Існують численні публікації щодо флори окремих регіонів Львівщини, їхня чисельність сягає кількох сотень. Останнім часом проведені підсумкові дослідження флори окремих її регіонів. Зокрема, М. Сорока [7] вивчила флору Розточчя і виявила в цьому регіоні 1325 видів судинних рослин. Найінформативнішою для Львівщини є праця А. Зеленчука [3], цінність якої полягає у тому, що автором складений конспект флори Львівщини, в якому повідомлено про багато видів рослин, не наведених для цієї території у „Флорі УРСР” [9] та Визначнику рослин УРСР [1]. На жаль, автором досліджена флора лише рівнинної частини області, без Карпат. За даними А. Зеленчука, у рівнинній частині області зростає 1372 види природної флори, які належать 116 родинам і 516 родам. Окрім видів природної флори, автор називає ще 253 види адвентивної флори різного походження, а поза списком ще 100 видів природної флори, які потребують підтвердження їх наявності на Львівщині. Якщо до природної флори рівнинної частини Львівщини додати ще 70—80 видів, які зростають у Карпатах, але не поширюються на рівнини, то загальна кількість видів природної флори Львівщини буде дорівнювати 1542—1552 видів, а разом з адвентивними видами — 1795—1805. Все ж ці цифри не остаточні й потребують перевірки.

За зменшенням чисельності основні таксономічні групи рослин природної флори Львівщини розподіляються так: двосім'ядольні — 1117 видів, односім'ядольні — 280, папоротеподібні — 28, плауноподібні і хвощеподібні — по 9, голонасінні — 8 видів. До названих таксонів включені лише види, перелічені у Флорі УРСР. Адвентивні види різного походження до уваги не бралися. Співвідношення між одно- і двосім'ядольними дорівнює 1:3,9, тобто є небагато вищим, ніж для флори цілої Центральної Європи (1:3,6), що пояснюється, очевидно, більшою чисельністю двосім'ядольної флори сходу Європи. Мала різниця у співвідношенні одно- і двосім'ядольних не перешкоджає зробити висновок щодо одночасного в геологічному часі формування цих флор після звільнення території від давнього моря. За чисельністю видів у природному спектрі перші десять місць посідають такі родини: *Asteraceae* — 192, *Poaceae* — 89, *Rosaceae* — 70, *Ranunculaceae* — 68, *Brassicaceae* — 59, *Scrophulariaceae* — 52, *Labiatae* — 51, *Fabaceae* — 51, *Caryophyllaceae* — 47, *Cyperaceae* — 41. Така структура і пропорції природної флори Львівщини характерні для помірних широт усієї

Голарктики. Провідним родинам флористичного спектра належить багато рідкісних та ендемічних видів рослин, які необхідно охороняти завдяки їхнім біологічним особливостям.

До Червоної книги України занесено лише 123 рідкісні види рослин, що зростають на Львівщині. Немає сумнівів у тому, що чисельність рідкісних видів на Львівщині, які треба занести до цієї книги, надавши їм особливий статус охорони, значно більша. Досить поглянути на фізичну карту області, щоб пояснити її флористичне багатство. На півдні області лежить карпатський хребет, вкритий смерековими, буковими і ялицево-буковими лісами з гірсько-бореальною і монтанною флорою, яка відсутня на рівнинах України. У Карпатах бере початок ріка Дністер, у заплавах численних приток якої створюються умови для гігрофільної флори на берегах рік, болотах і торфовищах. Центральною частиною області проходить великий європейський вододіл з різнобарвною картиною лісових, лучних і болотних екотопів, який на сході переходить у Подільську височину з фрагментами ксерофільної степової і кальцефільної флори. На півночі області пролягає велика й низька рівнина — Мале Полісся із специфічними, переважно вологими екотопами та особливою флорою.

Розчленованій території області властиві різноманітні ландшафти з особливими місцевостями та екотопами — верховинські, бескидські, прикарпатські, подільські, окраїнно-поліські і поліські, яким, своєю чергою, властиві специфічні місцевості: гірські, передгірні, хвилясто-платоподібні, увалисті, горбогірні, акумулятивні й ускладнені горбами різного походження, річкові, межирічні на відкладах різних геологічних порід з особливими ґрунтами і кліматичними режимами. Усією цією розмаїтістю оселили і пояснюється флористична розмаїтість області.

Навіть провідним родинам флористичного спектра області належить багато рідкісних та ендемічних видів рослин, не занесених до Червоної книги України. Зокрема, належить внести до Червоної книги такі рідкісні види родин: *Asteraceae* — *Leucanthemum raciborskii*, *Doronicum carpaticum*, *D. austriacum*, *Senecio carpaticus*, *Echium exaltatum*, *Carlina acaulis*, *Centaurea kotschyana*, *Arnoseris minima*; *Poaceae* — *Anthoxanthum alpinum*, *Hordelymus europaeus*, *Festuca drymeja*; *Rosaceae* — *Sorbus aria*, *Comarum palustre*, *Sieversia montana*; *Ranunculaceae* — *Ranunculus lingua*, *R. carpaticus*; *Brassicaceae* — *Dentaria bulbifera*; *Lamiaceae* — *Melittis carpatica*; *Fabaceae* — *Genista elata*, *Chamaespartium sagittale* та ін.

Як передбачено концепцією сталого розвитку, великий інтерес у справі збереження біорозмаїття становлять малочисельні роди, представлені одним — двома видами, знищення яких є утратою дошкульнішою, ніж утрата виду. На Львівщині родів, представлених одним видом — 159, двома — 23. Прикладами перших родів є *Huperzia*, *Marsilea*, *Asarum*, *Isopyrum*, *Hottonia*, *Sanicula*, *Blysmus*, *Acorus*, *Calla*, других — *Soldanella*, *Chamaenerion*, *Melittis*, *Spiranthes*, *Gymnadenia* та інші.

Найменш чисельними на Львівщині є роди старих філогенетичних груп і реліктових видів третинного і льодовикового періодів. Наприклад, клас плауноподібних (*Lycopodiopsida*) на території Львівщини представлений двома родинами, одна з яких — родина плаунових представлена родом *Lycopodium* з двома ще досить поширеними видами — *L. annotinum* і *L.*

clavatum, які поки-що не потребують охорони, хоча перший з них і занесений до Червоної книги, родом *Lycopodiella* з видом *L. imundatum*, який раніше подавався з Карпат, а тепер зберігся лише на Поліссі, та родом *Diphasiastrum* з двома видами, один з яких — *D. complanatum* — ще зберігся у Карпатах і на Поліссі, а другий — *D. issleri* — уже зник з території Львівщини, хоча ще зберігся й охороняється в Польщі.

Родина плаункових (*Selaginellaceae*) теж залишилася з одним родом *Selaginella* й двома видами, один з яких — *S. helvetica* — був відомий із Верецького перевалу, але вже протягом тривалого часу ніхто цього виду не знаходив, і *S. selaginoides*, який ще зберігся у східній частині карпатського високогір'я.

Родина хвощевих (*Equisetaceae*) у флорі України представлена дев'ятьма видами, які зростають і в нашій області, але такі види, як *E. hiemale* і *E. telmateia* дуже малочисельні й потребують пильної охорони, хоча до Червоної книги і не занесені.

Клас папоротеподібних представлений на Львівщині десятьма родами. Родина вужачкових (*Ophioglossaceae*) має два роди на Україні, з яких єдиний представник роду *Ophioglossum vulgatum* ще зберігся у Карпатах і на Поліссі, але до Червоної книги не занесений, а другий рід — *Botrychium* — на Львівщині представлений двома видами, з яких *B. lunaria* занесений до Червоної книги, а *B. matricarifolium*, який відомий в нашій області з єдиного оселища біля с. Сасів Золочівського району, до Червоної книги не занесений.

Порядок багатоніжкових (*Polypodiales*) представлений родами: *Matteucia* — з одним видом, *Athyrium* — двома видами, *Cystopteris* — двома видами, *Asplenium* — двома видами, родами *Blechnum* і *Pteridium* — з одним видом кожен. Отже, з 60 відомих на Україні видів папоротеподібних на Львівщині зростає лише 20 видів, з яких до Червоної книги занесені лише *Botrychium lunaria*, *Woodsia ilvensis*, *Marsilea quadrifolia* та *Salvinia natans*.

Про доцільність занесення до Червоної книги більшої кількості видів, яким загрожує зникнення, свідчить порівняння її з Червоною книгою Польщі. Назвемо бодай такі рідкісні види, котрі охороняють у Польщі, як дикоростучі плодові дерева *Pyrus communis*, *Prunus padus*, *P. fruticosa*, а також рідкісні трав'яні рослини *Astragalus australis*, *Iris graminea*, *I. pseudacorus*, *Pilularia globulifera*, *Rubus chamaemorus*, *Cirsium decussatum*, а також кілька паразитних видів родів *Viscum*, *Cuscuta*, *Orobanche*, бур'яну *Agrostemma githago*, які зникають у зв'язку з обробітком сільськогосподарських культур.

Якщо до Червоної книги України долучити перелічені вже види покритонасінних та спорових рослин, то загальна кількість червонокнижних видів у Львівській області зросте до 170—175. Отже, можемо переконливо говорити про видове багатство рідкісних видів Львівщини, про що свідчить порівняння з такими флористично багатими областями як Крим і Закарпаття (150 і 133 червонокнижних види відповідно). Водночас цей факт свідчить про потребу кращої організації охорони рідкісних видів з боку адміністрації області.

Верховна Рада України ухвалила кілька постанов щодо збереження біологічного розмаїття, зокрема „Основні напрями державної політики України в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та екологічної безпеки”, в якій виділений пріоритетним параграф 7 „Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття” (№188/98 від 5.III.1998 р.), ратифікувала Міжнародну конвенцію щодо збереження біологічного розмаїття. Згідно з „Положенням про Червону книгу України”, затвердженим Верховною Радою ще 29.X.1992 р., Червона книга є основою для розроблення дій, спрямованих на охорону занесених до неї об’єктів. Обов’язки щодо збереження видів, поліпшення середовища їх зростання й створення умов для їх збереження цією постановою покладені на Ради народних депутатів (усіх рівнів), місцеві державні адміністративні органи, виконавчі органи місцевого самоврядування та інші державні органи, які виконують ці функції.

На жаль, Львівська обласна рада програми охорони природного середовища й збереження біологічного розмаїття, ще не розглядала.

Успішна охорона біорозмаїття, зокрема червонокнижних видів, повинна проводитися насамперед у напрямі виявлення місць зростання рідкісних видів рослин, проведення постійних спостережень за станом їх популяцій та розроблення наукових основ їх охорони. Отже, виявлення біорозмаїття і його збереження стає спільною справою як адміністративних органів, так і наукових установ, ураховуючи громадські наукові товариства, які готові взяти на себе ці обов’язки. Науковці повинні обґрунтувати заходи щодо виявлення та збереження оселищ рідкісних видів, створити банк генофонду в ботанічних садах, парках, дендраріях, обґрунтувати заходи збереження видів під час використання природних ресурсів і, що головне, сприяти розвитку міжнародного співробітництва через угоди із сусідніми країнами, які б сприяли охороні й відтворенню зникаючих видів. Зауважимо, що фінансування заходів, спрямованих на збереження біорозмаїття у загальній проблемі сталого розвитку, забезпечується розвинутими країнами, які виділяють на ці потреби 0,7 % валового прибутку. Фінансуючими організаціями є Міжнародна організація розвитку, Регіональні банки розвитку і Глобальний екологічний фонд ООН. Доцільність звернення до цих впливових організацій адміністрації області не викликає сумнівів.

Питання щодо збереження біорозмаїття на Львівщині є актуальним і до його вирішення треба приступити негайно. Першочерговим завданням стає інвентаризація місць зростання червонокнижних видів, спершу в окремих геоботанічних провінціях, щоб потім перейти до окремих адміністративних районів і співпраці з районними інспекціями екобезпеки.

За геоботанічним районуванням територія Львівської області поділена між трьома геоботанічними провінціями Європейської широколистяної області.

1. Центральноевропейська провінція (у межах України — її Східнокарпатська гірська підпровінція) з Турківсько-Старосамбірським районом буково-ялицевих лісів; Бориньсько-Славським — смереково-ялицево-букових лісів (цей район охоплює Верхньодністровські і Сколівські Beskidi); Добромильським — дубово-ялицевих, ялицево-букових і дубових лісів; Меденицьким — дубових лісів, боліт і лук; Дрогобицько-Стрийським — дубових лісів, річководолиної рослинності

й лук, у якій маємо Турківський, Старосамбірський, Сколівський, Дрогобицький, Самбірський, Мостиський, Стрийський, Жидачівський і Миколаївський адміністративні райони.

Разом із великим флористичним багатством Центральноєвропейської провінції, зокрема ендемічними, реліктовими й погранично-ареальними центральноєвропейськими видами, виявлені значні втрати флори. Вже говорилося про зникнення на цій території видів *Lycopodium complanatum*, *L. issleri*, *Selaginella helvetica*, рідко трапляються тут *Pinguicula alpina*, *P. bicolor*, залишилися поодинокі оселища *Botrychium lunaria*, *Taxus baccata*, *Syringa josikaea*, *Arnica montana*, очевидно, вже зник *Juncus bulbosus*. Серед загрожених видів згадаємо *Gentiana laciniata*, *Colchicum autumnale*, *Atropa belladonna* й багато видів орхідних. Під особливою загрозою у цій провінції опинилися декоративні ранньоквітучі види — *Crocus heuffelianus*, *Fritillaria meleagris*, *Leucojum vernum*, *Scilla bifolia*, що їх зривають для букетів і продажу.

2. Балтійська провінція з округом Розтоцьких букових, буково-соснових і дубово-соснових лісів та геоботанічними районами: Магерівських букових, дубово-соснових і дубово-грабових лісів; Яворівських дубовососнових, дубових, вільхових лісів, лук, боліт і заплав; Малополіських розораних рівнин з рештками соснових і дубових лісів та сільськогосподарських земель, у якій маємо адміністративні райони — Яворівський, Жовківський, Кам'яно-Бузький, Радехівський і Сокальський.

Флора Балтійської провінції відзначається більшою участю рідкісних поліських видів водної та болотної екології, видів північних провінцій, а також льодовикових реліктів, які залишилися тут після відступу льодовика. Вирубування лісів, осушення боліт і розорювання земель призвели до значних утрат флори. На цій території уже не трапляються *Carex bohemica*, *Pinguicula bicolor*, *Drosera anglica*, які росли на Янівських болотах в ур. Заливки, зникли на Малому Поліссі льодовикові релікти *Betula nana*, *Cladium mariscus*, *Schoenus ferrugineus* та багато інших рідкісних видів. Під загрозою зникнення тут опинилися такі рідкісні для України види, як *Thalictrum foetidum*, *Salix myrtilloides*, *S. starkeana*, *Daphne cneorum*, *Linnaea borealis*, *Swertia perennis*, *Hammarbya paludosa*, *Oxycoccus microcarpus*, *Pedicularis sceptrum carolinum*, *Juncus subnodulosum*, *Saxifraga granulata* та ін.

3. Східноєвропейська провінція з геоботанічними районами Вороняцьких букових лісів — від Львова до долини р. Ікви; Щирецьких дубових лісів; Миколаївсько-Бережанських дубово-грабових лісів; Бурштинських дубово-грабових лісів і частиною Рогатинського Опілля, у якій лежать Пустомитівський, Миколаївський, Перемишлянський, Золочівський і Бродівський адміністративні райони. Характерною рисою флори цієї провінції є суттєве збільшення степових ксерофільних видів і третинних реліктів. Очевидно, з території провінції уже зник реліктовий вид *Euonymus nana*, під загрозою зникнення знаходяться подільські види — *Aconitum besseranum*, *Anemone laxa*, *Pulsatilla grandis*, *Euphorbia vohynica*, *Hippocrepis comosa*, *Carlina onopordifolia*, *C. cirsioides*, *Festuca pallens*, види роду *Stipa* (*S. capillata*, *S. pennata*, *S. tirsia*) та не менш цінні види — *Chamaecytisus podolicus*, *Ch.*

blockianus, *Senecio besseranum*, *Erythronium dens canis*, *Allium strictum*, *Staphylea pinnata*, *Dictamnus albus*, *Saxifraga hirculus* та ін.

У перелічених провінціях і геоботанічних районах ще до нині збереглися види родини орхідних, які потребують особливої охорони їх оселищ. Їхнє насіння проростає лише в симбіозі з бактеріями, які часто гинуть у порушених оселищах, тому всі види орхідних належать до охоронних. У районах Львівської області зростає близько 40 видів орхідних [2, 3].

Результатом досліджень біорозмаїття повинна стати Регіональна Червона книга Львівської області, в якій буде перелік рідкісних видів рослин, відомих їх місцезростань, морфологічні особливості й структура їх популяцій і намічені заходи для їх охорони.

Потреба створення Регіональної Червоної книги Львівщини та посилення охорони рідкісних видів підтверджується самим життям. На підставі літературних джерел та гербарних матеріалів ботанічних установ Львова та Києва встановлено, що протягом останніх 50—60 років на території Львівщини зникло понад 10 видів рідкісних рослин, які раніше зростали переважно на Розточчі, Верхньодністровській низовині та Опіллі. Виникла потреба складання для області так званого „Чорного списку”, в який заносять види, що вже зникли на даній території. До „Чорного списку” області належить занести такі види квіткових рослин: *Aldrovanda vesiculosa* L., *Carex bohémica* Schreb., *C. umbrosa* Host, *Drosera anglica* Huds. (відомі раніше з Розточчя), *Lycopodiella inundata* (L.) Holub, *Genistella sagittalis* (L.) Gams, *Pinguicula bicolor* Wolf. (в Карпатах), *Rhynchospora fusca* (L.) W. T. Aiton, *Swertia perennis* L., *Scheuchzeria palustris* L. (на Верхньодністровських болотах) та *Spiraea polonica* (Błocki) Pawł. (на Опіллі). Основними причинами зникнення цих видів вважається меліорація заболочених ділянок.

Про посилення охорони занесених до Червоної книги України видів свідчить той факт, що на Львівщині під загрозою зникнення під дією несприятливих факторів (категорія рідкості E — endangered) перебуває ще близько 25 червонокнижних видів України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Визначник рослин України. К.: Урожай, 1965. 878 с.
2. Загульський М. М. Екологія, структура популяцій та охорона орхідних (*Orchidaceae* Juss.) західних регіонів України: Автореф. дис. ... канд. біол. наук. К.: ЦРБС, 1994. 26 с.
3. Зеленчук А. Т. Інвентаризаційний список судинних рослин Львівської області // Вісн. Львів. унгу. Сер. біол. Вип. 21. 1991. С. 16—33.
4. Кагало О. О. Флора Вороняків (північно-західне Поділля, Україна), її структурна диференціація та охорона: Автореф. дис. ... канд. біол. наук. К., 1996. 24 с.
5. Определитель высших растений Украины. К.: Наук. думка, 1987. 546 с.
6. Программа действий. Повестка дня на XXI век и другие документы конференции в Рио-де-Жанейро в популярном изложении. Женева: Центр „На наше общее будущее”. 1993. 70 с.

7. Сорока М. И. Флора Ростоцьа, ее охрана и использование: Автореф. дис. ... канд. биол. наук. Львов, 1992. 17 с.
8. Ткачик В. П. Флора Прикарпаття, її аналіз, раціональне використання і охорона: Автореф. дис. ... канд. біол. наук. К., 1992. 24 с.
9. Флора УРСР. К.: Вид-во АН УРСР, 1940—1965. Т. I—XII.
10. Besser W. S. J. G. Primitiae florae Galiciae austriacae utriusque. Wienae, 1909. Pars I. I—XVIII. 399 p.; Pars II. I—VIII. 423 p.
11. Blocki B. Przyczynek do flory Galicyi // Kosmos. 1881. —VI. S. 379—385.
12. Blocki B. Opisanie niektórych mieszkańców roślinnych we Wschodniej Galicyi znalezionych // Kosmos. 1883. VIII. S. 440—442.
13. Blocki B. Ein Beitrag zur Flora Galiziens und der Bukowina // Osterreich. Bot. Zeitschr. 1883, XXXIII. P. 37—40, 116—119, 144—147, 175—176, 220—223, 257—259, 361—364, 397—400.
14. Huckel E. Botanische Ausflüge in der Karpathen des Stryer und Samborer Kreises in Galizien // Verh., der k. k. zool.-botan. Gesellschaft in Wien, 1865. XV. S. 49—66.
15. Huckel E. Veber die Flora der Ungegend von Drohobych in Galizien. 1866, XVI. S. 237—300.
16. Knapp J.A. Die bisher bekannten Pflanzen Galiziens und der Bukowina. Wien, 1872. 520 s.
17. Król Z. Spis gatunków z okolic Janowa dawniej ogłoszonych a przeziemnie dotąd nieodkrytych, z niektórymi uwagami. Spraw. Kom. Fizyjoigr. 1887. XI. S. 30—33.
18. Rehman A., Wołoszczak E. Flora Polonica Exsiccata // Zielnik Flory Polskiej. Lwów, 1893—1898, 1902, 1904. Setka I—XI.
19. Szafer W. Osobliwości i zabytki flory okolic Lwowa // Rozpr. i Wiadom. Muzeum im. Dzieduszyckich. Lwów, 1914. S. 102—109.
20. Szafer W. Flora Polska. Rośliny naczyniowe Polski i ziem ościennych w opracowaniu Jentyś-Szaferowej J., Kulczyńskiego S., Pawłowskiego B., Raciborskiego M., Szafera W. i Wilczyńskiego T. Kraków, 1921. 253 s.
21. Szafer W., Kulczyński S., Pawłowski B. Rośliny Polskie. Warszawa, 1924. 736 s.
22. Wołoszczak E. Zur Flora von Jaworow in Galizien. Verhandl. der k. k. zool.—botan. Gesellschaft in Wien, 1874. XV. Z. 529—538.
23. Wołoszczak E. O roślinności między Łomnicą i Oporem. Spraw. Kom. Fizyjoigr., 1892. S. 183—229.
24. Wołoszczak E. O roślinności Karpat między górnym biegiem Sanu i Oslawą. Spraw. Kom. Fizyjoigr., 1894. S. 174—206.
25. Zapałowicz H. Krytyczny przegląd roślinności Galicyi // Rozpr. Akad. Umiejętn. 1904—1914. I—XXX.
26. Zawadzki A. Enumeratio plantarum Galiziae a Bukowinae oder die in Galizien und der Bukowina wild wachsenden Pflanzen. Breslau, 1835. 200 s.
27. Zawadzki A. Flora der Stadt Lemberg, oder Beschreibung, der um Lemberg wildwachsenden Pflanzen, nach ihre Blutzzeit geordnen. Lemberg, 1936. 230 s.

SUMMARY**Konstantyn MALYNOWSKY****FLORISTICAL DIVERSITY OF THE LVIV REGION**

The growth of 1550 vascular plants species of aboriginal flora and above 250 species of adventitious flora in the territory of Lviv administrative region has been recorded. Great diversity of flora could be explained by the division of region territory and availability of landscapes with specific Verhovyna, Subcarpathians, Podilla, outlying district of Polissia and Polissia areas and ecotopes. Taxonomic composition of flora, existence of rare species included into the Red Data Book of Ukraine and other rare species deserved to be protected within Central European (Carpathians), Baltic (Polissia) and Eastern European (Podillya) floristic areas.